

דבר העורך

משמעותו של הסימפוזיון לציון חמש שנים להסתלקותו של ליאון שלף דרך עיון מחודש בספרו *Generations Apart: Adult Hostility to Youth* מונחת מעבר לתכניו וטיעונו של הטקסט הייחודי הזה. זוהי בחינה, שלא מדעת, של תכונותיה של יצירה סוציולוגית הגורמות לערכה הסגולי לצוף ולהציף את שדה השיח שבו היא מעוגנת, ואף להישמע במרחבי תרבות וידע אחרים. לעניין זה ספרו של שלף הוא בבחינת עדות לא צפויה לטקסט שלא זו בלבד שעמד במבחן הזמן של דור אחד לפחות, אלא שהוא משמר ואף מעצים את חיוניותו ואת חיותו האינטלקטואלית כמעורר השראה לעיון ומחקר, גם אם לא נדרשים אליו במפורש ועל פי כל כללי הציטוט וההפניה השגורים. התמדת פעימתו של הדופק האקדמי של ספר או מאמר אינה משתקפת בהכרח במספר ההתייחסויות אליו או של המובאות הנעקרות ממנו, אלא במפנה ההכרתי שהוא בישר והכשיר. מהלך כזה אינו בא לידי ביטוי רק ברמת השיג והשיח התמטיים והמתודולוגיים התוך-תחומיים, אלא בעיקר בתמורה המפתיעה, המהפכנית, התרבותית, שהטקסט עשוי לחולל בשפת הסמלים שבה מדוברת, מוגדרת ומנוסחת תופעה. ספרו של שלף אכן היה לאבן דרך מטפורית כזו, בכך שהפך את היוצרות הפרדיגמטיות של שיח הדורות מוטה האדיפאליות הפרוידיאנית והחליפו בדימוי מפתח מהמיתולוגיה הפרסית, שהוראתו התרבותית מנוגדת למושכלות הפסיכואנליטיות. מאז, ולא מעט בזכות ספר מכוון זה, המשיכה להישמט הקרקע האקסיומטית מתחת רגליהם של חסידי ההבנה הקודמת של מהות המשטר הבין-דורי, וניתנה תנופה אנתרופולוגית נוספת לכרוסום בדגם יחסי המרות המשפחתית הבורגני המרכז אירופי. ספרו של שלף אמנם סוציולוגי במתכונתו, אך אנתרופולוגי בטבעו; ולא רק משום העדויות האתנוגרפיות המשובצות בו, אלא בשל ריבוי נקודות המבט והשפות הדיסציפלינריות המזינות אותו. הוא מציע שפת-על להבנת תופעה החוצה גבולות דיסציפלינריים ועדיין מתגדרת כמושא מחקר אקדמי. זוהי סוציולוגיה ביקורתית מסדר ראשון, שכן היא רוויה סדר יום מוסרי, אך אינה משועבדת למסדי ידע כובלים התובעים ממנה, בשם הדבקות בעקרונותיהם, דין וחשבון שעונשים בצדם על נאמנותה להם. משנתו של שלף חפה מכל אלה ואינה מחייבת להשתייך לכנסיית שיח כזו או אחרת. רוח החופש המרדנית המנשבת מבין דפיו היא פועל יוצא של הספר כטקסט משחרר ומאפשר, שקוראיו, עמיתים כתלמידים, יכולים לשאוב ממנו עידוד ואומץ להגות באזורי הטאבו האקדמיים ולחקור את צפונותיהם.

במובנים ידועים ספר זה אינו עולה בקנה אחד עם המצופה מכתבים אקדמיים: הוא אינו ממוקד שיח, אינו צמוד מתודולוגיה, אינו מפתח תיאוריה סדורה; ולמרות כל אלה, ואולי בגללם, הוא קלאסיקה אקדמית שראוי להתחמם לאורה ולחנך על פי דרכה. זהו אינו הרהור פילוסופי-פדגוגי גרידא, אלא אתגר שיפוטי המעמיד למבחן את שיקול הדעת של המופקדים על שמירת החומות האקדמיות. למשל, עריכת כתב עת אקדמי האמון על הקפדה

על אמות מידה קשוחות ודקדקניות להערכה וסינון, עלולה, דווקא מתוך היצמדות, שלא לומר התמסרות, לכללי השיח, להחמיץ יצירתיות חדשנית נוסח עבודתו של שלף. הנושא סבוך שבעתיים מפני שאין שומרי חותם למקוריות, ויש צורך ביותר מקורטוב של נבואה סוציולוגית כדי לדעת איזה מסלול הכרה או הדרה יעבור טקסט עד ל"אבד עליו הכלח" או עד ל"הקדים את זמנו". פרסומו, תרתי משמע, של ספרו של שלף עשוי לטעת אמונה ותקווה באלה המשוכנעים שגורלו של פרי רוחם נחרץ לשבט. די להעיף מבט אפילו בחוברת זו כדי לראות כיצד פריצת הדרך של שלף הכשירה את הקרקע להידרשות לסוגיות יסוד ביחסי דורות מזווית שאולי לא הייתה נחשבת קבילה עד להופעת הספר. כך למשל, מאמרה של אורנה דונת על זוגות שהחליטו להימנע מהבאת ילדים לעולם, ייתכן שלא היה נהגה ורואה אור אלמלא צמח על המצע הרעיוני שטיפח מחקרו של שלף; ואחת היא אם הוא מצוטט בו אם לאו. התמורה ברוח הדיון הסוציולוגי שהביאה יצירתו של שלף נוכחת בתשתית הדברים כמובנת מאליה.

אף אני זכיתי להתברך בפירות זרעי מפעלו של שלף במאמר שפרסמתי לפני שנים אחדות, ובו תהיתי על ההסברים להבאת צאצאים ולמקומם לעומת הזוגיות של הוריהם. זה היה ניסיון מחקרי שמקורו המפורש היה שדה ההשראה שעייבד שלף ושביקש לפתח כמה מהשאלות שהציב, אך ממרומי המבט הזיקנתי על מהלך החיים. בכך אני מצטרף לרוח הסימפוזיון החוגג בחוברת זו את הדהודיה של מורשתו של אחד המלומדים המרתקים והרעננים ביותר שידעה הסוציולוגיה הישראלית.

חיים חזן, עורך